

V petem spevu Dantejevega „Pekla“ nam pripoveduje Frančiška Riminska zgodbo svoje strastne ljubezni do Paola Malateste, svojega svaka. To snov iz italijanske srednjeveške zgodovine je porabil S. Pellico za svojo romantično žaloigro, ki je poleg „Le mie prigionie“ (Moje ječe) njegovo najbolj popularno delo. Slovenski prevod te žaloigre je oskrbel že Jernej Križaj Severjev in ga objavil v Zori* (1873); isti prevajatelj je poslovenil za Janežičevo „Cvetje“ (1866) tudi Pellicovo žaloigro „Tomaž Mor“. — Ternovčev prevod se čita ritmiško gladko, z jezikom pa ne moremo biti popolnoma zadovoljni; brez slovarja bo ostal čitateljem marsikateri izraz tuj. Spretnost obeh prevajalcev naj pokaže vsaj en primer! Frančiška prosi svojega soproga Lanciotta za Paola in Lanciotto odgovarja (Ternovec, str. 30):

„Za Paola prosiš? ženska ti opačna!
Li mnita, da te dvore zapustita?
Gotovo sta urekla si ročišče
Z obetom, da i otcu te ugrabi.“

To mesto je prevedel Križaj takole (Zora II, str. 211):

„Za Pavla torej prosiš? --
Hudobneža lokáva, skup tedaj
Bežati mislita iz teh zidov
Pa združiti se — to želita? --
Obetal ti je morda, da očetu
Odpelje te . . .“

Š.

Jakoba Alešovca Izbrani spisi. Drugi, popravljene natis. Priredil Jožef Volc. 4. in 5. zvezek: Ljubljanske slike. Podoba ljubljanskega sveta pod drobnogledom. V Ljubljani 1911. Založila Katoliška bukvarna. 8°. III + 264 str. Cena 1 K 80 v, vez. 2 K 60 v, („Ljudska knjižica“, 14. zvezek.)

Ta prirodopis ljubljanskega prebivalstva je Alešovec sestavil pred dobrimi tridesetimi leti, toda njegovi tipi se v bistvu do danes niso mnogo izpremenili. Še zdaj srečamo Alešovčevega hišnega gospodarja, trgovca, komija, dijaka, gostilničarja, pisatelja, natakario in razne druge vrste žensk; le nemškutarsko pleme je precej izginilo. Seveda mnogi tipi niso izključno ljubljanski, najdemo jih tudi drugod po Slovenskem dovolj. Marsikatera malomestna slika je postala pod Alešovčevim drobnogledom karikatura, in baš v risanju teh je njegov humor precej svež. „Ljubljanske slike“ so brezdvomno Alešovčevo najboljšo delo, posebno priljubljeno našemu dijaštvu.

J. P.

Dr. Karel Štrekelj, O Levčevem slovenskem pravopisu in njega kritikah. Opomnje o slovenskem glasoslovju in rabi nekaterih oblik in besed. V Ljubljani, 1911. Založil pisatelj. Prodaja L. Schwentner. V. 8°. IV + 137 str. Cena 3 K.

Živo nam je še v spominu črkarski boj, ki ga je povzročil Levčev pravopis. Hudo so se kregali naši zagovorniki elanja, „bralci“ in „bravci“ in postali so seveda tudi osebni. Ko so naši slovničarji večinoma povedali svojo modrost, je vzel prof. Štrekelj njih učenost v pretres in napisal v listku ljubljanskega „Slovenca“ daljšo vrsto člankov, katere izroča sedaj, nekako ob desetletnici te jezikoslovne praske, širšemu občinstvu zbrane v posebnem natisku. Za naše polemike je značilno, kar čitamo v „Pripomnji“: „Zlasti neprijeten mi je bil boj zoper nekatere gospode, ki

s svojimi trditvami neprenehoma rinejo v ospredje, dasi nimajo za podobna dela niti potrebnega znanja niti ne priprave, včasih celo ne prave ljubezni do resnice, ampak si kaj kar naravnost izmislijo, da bi pomaglo njih teorijam k zmagi". Da še ta težnja tudi v najnovejšem času ni izginila, pričajo pisateljevi članki „O nekaterih pobijanih pravilih slovenske pisave“ v letošnjem Zvonu. — Knjiga pojasnjuje v prvi vrsti glasoslovje; stvarno, besedno in imensko kazalo olajšuje njeno porabo. Bogata vsebina bodi toplo priporočena v proučevanje vsem onim, ki imajo opraviti s slovenskim jezikom!

J. Š.

Miloš Stibler, Kriza v slovenskem združništvu. Založil pisatelj. V Celju 1911. V. 8°. 32 str. Cena 50 v.

Ta aktualna razprava je namenjena „vsem nesebičnim zadrugarjem in nesebičnim prijateljem združništva“. Krizo v našem združništvu so povzročile slabe letine, polomi, hujskanje; glavni vzrok sedanje krize pa je strankarska politična agitacija v slovenskih združnih organizacijah, kajti „nikjer ni najti take združne podivjanosti, kakor se je vgnezdila med Slovenci“. Vprašanje najstrožje centralizacije je najvažnejše. Založen je bil doslej pri zvezah način poslovanja. Naloga bodočnosti bodi odstraniti razne napake in revizijsko postopanje temeljito izpopolniti. Pisatelj zahteva med zvezami teritorialno oddelitev delokrogov in razdružitve konkurenčnih zadrug; za volitve v vodstvo zvez se naj uvede proporcionalni volilni način. „Z zastopstvom manjšin v vodstvu se ustvari najboljša in na vseh koncih in krajih toli potrebna kontrola, ki bo rodila dober sad“ (25). Želimo knjižici najlepših uspehov, da se ustvarijo v našem bolnem združništvu zdrave razmere, saj „ne igra v slovenskem narodu nobena gospodarska organizacija tako važne vloge kakor združništvo“.

A. E.

P. v. Radics, Alte Häuser in Laibach. Geschichtserinnerungen. — Pod tem naslovom je za domačo zgodovino mnogo zaslužni ces. svet. P. pl. Radics začel v ljubljanskem uradnem časniku in v posebnih odtiskih večinoma po arhivskih virih objavljati zanimive vesti o ljubljanskih hišah. Dosedaj so izšli trije zvezki. Prvi ima opisanih 14 hiš, drugi, s podobo hiše barona Rechbacha, devet; tretji, s slikama portala dvorca nemškega viteškega reda in grba Troppa pl. Troppenaua, nekdanjega posestnika hiše št. 9 v Križevniški ulici, obsega enajst hiš. Vrhovčeva knjiga „Die wohlhlöbl. landesfürstliche Hauptstadt Laibach“ je našla v Radicsevem najnovejšem delu izvrstno dopolnilo. V dveh vrsticah poroča Vrhovec n. pr. o glediških igrah, ki so se uprizarjale pred postom v rotovski dvorani (str. 90), v Radicsevem drugem zvezku (str. 9—21) pa je uvrščen članek, ki nam daje jasno sliko o nekdanjem gledišču na ljubljanskem rotovžu iz leta 1736. do 1765. Z izredno marljivostjo uvršča pisatelj z opisom vsake hiše sliko za sliko v veliki okvir slavne zgodovine ljubljanskega mesta; saj so bili nekdanji posestniki opisanih hiš večinoma v tej ali oni stroki činitelji, vplivajoči na usodo svojega mesta. Po več stoletij nazaj segajo poročila o nekdanjih stanovalcih — priče, „kako rod za rodom gine“.

I. V.

Constantin Jireček, Geschichte der Serben. Erster Band. (Bis 1371.) Gotha 1911. F. A. Perthes, V. 8°. XX + 442 str.

V znani Lamprechtovi zbirki „Allgemeine Staatengeschichte“ je izdal dunajski historik in slavist Konst. Jireček prvi del obširno zasnovane srbske zgodovine. Odlični učenjak je napisal mnogo temeljitih razprav zgodovinske, zemljepisne in kulturne vsebine o balkanskih deželah v nemškem, češkem, bulgarskem in srbskem jeziku; njegova zgodovina Bulgarov je prevedena v več jezikov, in tudi to znamenito delo je izšlo istočasno v srbskem prevodu, ki ga je oskrbel zgodovinar dr. Jovan Radonić.